

ГОЛОВНЕ УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ І НАУКИ
ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ

ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДИТЯЧО-ЮНАЦЬКИЙ ЦЕНТР
МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

«ТУРИЗМ І КРАЄЗНАВСТВО»

Інформаційно-методичний вісник № 3-4/2011

м. Дніпропетровськ 2011 рік

«ТУРИЗМ І КРАЄЗНАВСТВО»

Інформаційно-методичний збірник №3/2011

Відповідальні за випуск – *Краснобрижий В.В., Бредихіна О.В., методисти*

Упорядник – *Бредихіна О.В., методист*

Віддруковано у Дніпропетровському дитячо-юнацькому центрі міжнародного співробітництва.

Адреса: 49094, м. Дніпропетровськ, вул. Овражна, 49А

Безкоштовно

ЗМІСТ

* Офіційно

1. Позашкільна освіта в контексті освітньої реформи: думка лауреатів державної премії в галузі освіти.....	4
2. Про виконання державної цільової програми інформування громадськості з питань європейської інтеграції України на 2008-2011 рр., затвердженої постановою кабінету міністрів України 02.07.2008 № 594, в Дніпропетровській області.....	6
3. Примірне положення про євроклуб в середній загальноосвітній школі або позашкільному навчальному закладі.....	9
4. Наказ Дніпропетровського дитячо-юнацького центру міжнародного співробітництва від 16.06. 2011 № 36 „Про підсумки проведення обласного євроярмарку та єврофоруму „Дніпропетровщина – Україна – Європейський союз”.....	11
5. Лист Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 06.07.2011 № 1/11-5648 „Щодо Всеукраїнського семінару-практикуму”.....	22
6. Лист Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України 11.10.2011 № 1/11-9390 „Про підсумки проведення Всеукраїнського семінару-практикуму” ...	22
7. Лист Дніпропетровського дитячо-юнацького центру міжнародного співробітництва від 14.12.2011 № 603 „Про перший міжнародний фестиваль з льодолазіння серед учнівської та студентської молоді”.....	24
8. Методичні рекомендації щодо складання письмового звіту про спортивний туристський похід для участі в чемпіонаті області зі спортивних туристських походів учнівської та студентської молоді.....	24
9. Методичні рекомендації щодо суддівства чемпіонату області зі спортивних туристських походів учнівської та студентської молоді.....	31
10. Наказ головного управління освіти і науки від 09.11. 2011 № 909/0/212-11 „Про підсумки обласних змагань з техніки пішогохідного туризму серед учнівської молоді”.....	36
11. Наказ Дніпропетровського дитячо-юнацького центр міжнародного співробітництва від 31.10.2011 № 52 „Про підсумки проведення обласних та фінальних змагань з техніки спортивного туризму на приз “Кубок Колобка” ...	40
12. Наказ Дніпропетровського дитячо-юнацького центр міжнародного співробітництва від 11.11.2011 „Про підсумки проведення обласних змагань зі спортивного туризму на „Кубок Колобка” серед гуртківців міських та районних центрів туризму та краєзнавства.....	44

Позашкільна освіта в контексті освітньої реформи: думка Лауреатів Державної премії в галузі освіти

Швидкі соціально-економічні та політичні зміни, що відбуваються в Україні протягом 20 років незалежності, викликали потребу у реформуванні освітньої системи, у тому числі і позашкільної освіти як її невід'ємної ланки, відповідно із новими запитами суспільства.

В Україні сьогодні близько 1,2 млн. дітей відвідують майже 1,5 тис. позашкільних навчальних закладів, найбільше навчається у майже 34 тис. гуртків, групах та інших творчих дитячих і молодіжних об'єднаннях художньо-естетичного, 16 тис. – науково-технічного, 8,5 тис. – еколого-натуралістичного та 7 тис. – туристично-краєзнавчого напрямів позашкільної освіти. Це зайвий раз підтверджує важливість даної ланки освіти.

У проекті Національної стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки, що активно обговорювалася у рамках підготовки і проведення III Всеукраїнського з'їзду працівників освіти, цілком справедливо відзначена визначальна роль позашкільної освіти у формуванні новітнього українського суспільства: «Для здійснення стабільного розвитку і нового якісного прориву в національній системі освіти необхідно забезпечити у позашкільній освіті:

- збереження та розвиток мережі позашкільних навчальних закладів різних форм власності для надання додаткових освітніх послуг, виховання і розвитку дітей та молоді згідно з їх запитами і потребами;
- використання виховного потенціалу системи позашкільної освіти як основи гармонійного розвитку особистості;
- створення ефективної системи пошуку, підтримки і розвитку талановитої учнівської молоді;
- урізноманітнення напрямів позашкільної освіти, удосконалення форм, методів і засобів навчання та виховання».

Подібне «визнання» ролі і функції позашкільної освіти не може не викликати професійного натхнення й гордості. Тепер дуже важливо якнайширше і в повному обсязі забезпечити практичне втілення цих положень.

Позашкільні навчальні заклади покликані здійснювати освітню діяльність як процес надання знань, формування вмінь і навичок з різних напрямів позашкільної освіти, і, що, як здається, є найважливішим, сприяти розвитку інтелектуальних і творчих здібностей, фізичних якостей дитини відповідно до її задатків та запитів. Україна у цьому напрямі успадкувала і досі більшою часткою зберегла мережеву систему таких закладів, що вигідно відрізняє її від багатьох, навіть розвинутих, країн світу. Дуже актуальним і важливим є забезпечення не тільки збереження, але й подальшого розвитку, вдосконалення цієї системи, забезпечення упровадження у їх діяльності новітніх технологій навчання, сприяння формуванню в учнів провідних компетенцій засобами позашкільного навчання тощо. Задля цього потребується ретельно дослідити передовий педагогічний досвід діяльності українських позашкільних освітніх закладів, узагальнити його, скласти загальнодержавний банк досягнень системи позашкільної освіти, забезпечити системність, цілеспрямованість, координованість їхньої діяльності. Важливим є налагодження дієвих механізмів обміну досвідом педагогічної діяльності освітян-позашкільників, забезпечення сталого розвитку цієї освітньої ланки. Конче необхідним видається запровадження в Україні на загальнодержавному рівні за ініціативою Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України фахового періодичного видання «Позашкільна освіта України», на сторінках якого важливо надати освітянам можливість обміну педагогічними технологіями, провідними ідеями, досвідом діяльності. Також актуальним є завдання створення єдиного державного реєстру позашкільних освітніх закладів, доступного для будь-якої зацікавленої людини (передусім – батьків дітей), за яким можливо було б вільно обирати освітні послуги тих чи інших закладів, забезпечити реалізацію права кожного учня на якісну освіту.

Як перспектива розвитку позашкільної освіти України необхідне запровадження системи дистанційного позашкільного навчання, розробка технологій інклюзивного навчання для дітей із особливими потребами, уведення до навчальних планів педагогічних вищих навчальних закладів лекційних і практичних учбових курсів з метою підготовки висококваліфікованих освітян-позашкільників, науково-педагогічних кадрів для галузі, адже досить гостро стоїть питання про «омолодження» кадрів. Для цього необхідні відповідні зміни у тарифікації оплати праці, зокрема, підвищення тарифного розряду педагогічних працівників позашкільних навчальних закладів до рівня тарифного розряду працівників загальноосвітніх навчальних закладів. Необхідно розбудувати дієву системно-структурну схему «позашкільний заклад – вищий навчальний заклад – працевлаштування».

На загальнодержавному рівні вже неодноразово відзначалися здобутки у позашкільній освітньо-виховній діяльності Дніпропетровського дитячо-юнацького центру міжнародного співробітництва, тому вважаємо можливим рекомендувати поширення досвіду його діяльності у відповідній галузі.

Центр сьогодні є одним з найбільших позашкільних навчальних закладів України, який міжнародне освітнє співробітництво обрав за пріоритетний напрям своєї роботи ще в далекому 1993 році. За цей час для дітей Дніпропетровського регіону організована система різноманітних навчально-пізнавальних екскурсій до країн Європи, налагоджено співробітництво з молодіжними міжнародними громадськими організаціями, організована участь педагогічних працівників у Міжнародних освітянських виставках у Великій Британії, Німеччині, Іспанії, Франції. На території закладу побудовано сучасний тренувальний комплекс «Екстрем-центр» (перший в Україні на час спорудження), який дозволяє проводити змагання зі спортивного туризму, скелелазіння та льодолазіння міжнародного рівня, готувати переможців та призерів Чемпіонатів Європи та Світу. Центр сьогодні має можливість приймати гостей з різних регіонів України та країн Європи у власному комфортабельному молодіжному готелі-хостелі. Створено та успішно реалізується комплект позашкільних освітньо-виховних програм з напрямку «Євроосвіта». Досвід роботи вивчається та розповсюджується Міністерством освіти і науки молоді та спорту України. Комплект програм є синтезованим узагальненим освітнім продуктом, своєрідною інтегрованою освітньою технологією, що системно забезпечує позашкільний педагогічний процес на регіональному рівні у напрямку євро освіти. Ця робота відзначена Державною премією в галузі освіти у 2011 році за номінацією «Дошкільна і позашкільна освіта».

Ініціювання, організація й запровадження на теренах Дніпропетровської області системи освітньо-туристської роботи з учнівською молоддю за напрямом «Євроосвіта» є важливим компонентом сучасної позашкільної освіти і виходить за межі одного регіону. Саме євроінтеграційний напрям є необхідною складовою сучасної стратегії освіти в Україні, який сприятиме формуванню головних педагогічних принципів на основі демократії, толерантності, здобутків європейської культури, розширенню інформаційного освітнього простору, формуванню суспільно свідомої особистості.

У світлі тривалого педагогічного досвіду діяльності ми можемо обґрунтовано відзначити, що в Україні назріла необхідність конкретних змін в концепції розвитку позашкільної освіти України. Проаналізувавши проблеми галузі і сучасний її стан, використовуючи ґрунтуючись на власному практичному досвіді, ми надали пропозиції до проекту «Національної стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки». Вони стосувалися різних напрямів функціонування позашкільних закладів освіти: це і їх фінансування в рамках Бюджетного кодексу України, і формування державного замовлення на підготовку фахівців з вищою освітою, зокрема в спортивно-туристичному і краєзнавчому напрямках, забезпечення навчальними програмами та методичною літературою згідно сучасних методик та інноваційних розробок тощо. Відзначаємо, що більшість наданих пропозицій знайшла своє відображення у документах, що розглядалися на III Всеукраїнському з'їзді працівників освіти України. Передусім це збереження і розвиток мережі закладів позашкільної освіти за місцем проживання, у тому числі у сільській місцевості; створення сучасної матеріально-технічної бази для системи освіти, забезпечення умов для розвитку індустрії сучасних засобів навчання і багато іншого. Ми сподіваємось, що прийнята з'їздом Стратегія не

залишитися декларативним документом тільки на папері, а знайде свою реалізацію в повсякденному житті позашкільної освіти.

Мабуть необхідно з точки зору сучасних вимог та поглядів на перспективу переглянути штатний розпис позашкільних закладів освіти, де поряд з методистами, керівниками гуртків повинні працювати і психологи, і менеджери з туризму, і гіді-перекладачі тощо. Потребує уваги розробка та реалізація Концепції Освітнього туризму в Україні серед учнівської молоді і педагогів, мета якої полягає у створенні методологічних засад для системної і цілеспрямованої діяльності органів державної влади з питань євроінтеграції, виховання молодого людини – патріота України, готового самовіддано розбудовувати її, виявляти національну гідність, сприяти громадському миру і злагоді в суспільстві, вихованню громадянської активності. На підставі існуючих нормативних документів всі позашкільні заклади туристсько-краєзнавчого напрямку повинні займатися організацією екскурсійних подорожей серед школярів. Тому сьогодні необхідно створювати при цих закладах молодіжні хостели (міні-готелі) з недорогими та комфортними умовами розміщення, виділяти кошти на придбання автобусів міжнародного класу для реалізації комплексних екскурсійних програм для учнівської молоді. Туристсько-краєзнавчий напрям позашкільної освіти вже давно потребує реального розширення сфери використання набутих знань та навичок в громадянському суспільстві.

Отже, вважаємо за необхідне створити ініціативні групи з числа працівників різних напрямів позашкільної освіти з метою розробки плану заходів із реалізації «Національної стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки». Сподіваємось на широкий відгук колег-позашкільників на вказані ініціативи, подальшу широку підтримку позашкільної галузі профільним міністерством.

Про виконання Державної цільової програми інформування громадськості з питань європейської інтеграції України на 2008-2011 рр., затвердженої постановою Кабінету Міністрів України 02.07.2008 № 594, в Дніпропетровській області

Дніпропетровщина є потужним промисловим центром України, областю-донором, космічним серцем держави. Президент України Віктор Янукович відзначив нещодавно високі показники розвитку Дніпропетровської області і її значення для України, розвиток державно-приватного партнерства, порадив створити правильне іміджеве позиціонування області в Україні й у світі.

Зараз Дніпропетровська область готується гідно відзначити в 2012 році 80-річчя від дня свого заснування, тому Всеукраїнський семінар-практикум керівників позашкільних навчальних закладів туристсько-краєзнавчого напрямку – один із перших заходів, приурочених цій даті.

Державна цільова комплексна програма інформування громадськості з питань європейської інтеграції України на 2008-2011 роки, затверджена постановою Кабінету Міністрів України 02.07.2008 № 594, знаходиться в центрі уваги обласної державної адміністрації, головного управління освіти і науки облдержадміністрації:

- теоретична сторона даного питання опрацьована, знаходить своє відображення в плануванні, роботі координаційних рад, інформуванні міст і районів області про виконання регіональних заходів. Якщо в інших областях України є управління з питань європейської інтеграції, то в Дніпропетровській області цю роботу виконує управління зовнішніх зносин та зовнішньоекономічної діяльності в тісній співпраці з іншими структурними підрозділами облдержадміністрації та обласної ради;

- з 2007 року на Дніпропетровщині впроваджується спільний Проект Європейського Союзу та Програми розвитку ООН „Місцевий розвиток, орієнтований на громаду”. Метою проекту є підтримка сільських громад у вирішенні найважливіших потреб їх розвитку, поліпшенні умов життя для людей, а також створення позитивних умов для стабільного соціально-економічного розвитку на місцевому рівні шляхом залучення органів самоорганізації населення. За 3 роки сільські громади - учасники проекту досягли певних успіхів, реалізуючи власні соціальні мікропроекти у рамках глобальної програми: успішно реалізовано 55 мікропроектів у 42 громадах області. Загальна їх вартість – понад 9 млн. грн. З